

Prikazi , ocjene, osvrti

А. Бирих, В. Мокиенко, Л. Степанова

Словарь фразеологических синонимов русского языка

Ростов–на–Дону, 1997

Rječnik frazeoloških sinonima ruskoga jezika sastavili su Alexander Bierich, Valerij Mokienko i Ljudmila Stepanova (u redakciji V. M. Mokienka), a objavljen je u Rostovu na Donu 1997. godine u izdanju »Feniksa«. Prema riječima autora, on je rezultat dvadesetogodišnjeg rada na frazeologiji i frazeografiji. Sakupljajući građu, sastavljači su se koristili različitim leksikografskim izvorima, ali su, valja naglasiti, bilježili i frazeme koje su čuli u govornom jeziku a koji prije nisu bili registrirani u frazeološkim rječnicima.

I prije su u nekim rječnicima sinonima bili zastupljeni frazemi koji su, ukoliko ih je bilo više u natuknici, činili mali frazeološki sinonimni niz. Tako se, na primjer, u više izdanja *Rječnika sinonima ruskoga jezika* Z. E. Aleksandrove u sklopu oko 9000 sinonimnih nizova može pronaći i popriličan broj frazema. Osim toga, prije desetak godina u ruskoj leksikografiji objavljen je prvi *Rječnik frazeoloških sinonima ruskoga jezika* koji su sastavili V. P. Žukov, M. I. Sidorenko, V. T. Škljarov (Moskva, 1987). Autori su toga Rječnika birali *smisaono dominantan frazem* i on je postajao nositelj sinonimnog niza, ali je, unatoč iscrpnom popisu frazema na kraju Rječnika, ponekad snalaženje u njemu bilo otežano. Za razliku od njega novi *Rječnik frazeoloških sinonima ruskoga jezika* A. Biericha, V. Mokienka i Lj. Stepanove orijentiran je na *leksičku smisaonu dominantu* što se opravdava činjenicom da se za veći dio frazema u užem smislu može naći odgovarajući leksički ekvivalent. Prema riječima V. M. Mokienka, autora predgovora, sastavljači su se rukovodili mišlju da leksik i frazeologija imaju mnogo toga zajedničkog kako na semantičkom, tako i na denotativnom planu. To im je ujedno omogućilo i uključivanje većeg broja frazema u odnosu na prvi Rječnik frazeoloških sinonima, pri čemu valja naglasiti da u njemu ima više frazeoloških jedinica snižene stilističke vrijednosti (prostorječni frazemi), vulgarizama, slengizama, dijalektalnih frazema, ali i izraza iz publicistike.

Rječnik sadrži oko 7000 frazema u užem smislu. Autori su u mnogim sinonimnim nizovima provodili i unutarnju diferencijaciju, tj. velik se dio frazema unutar općeg značenja može podijeliti u podskupine prema ponekim specifičnostima u frazeološkom značenju. Pri tom je, koliko je to moguće, poštivana semantička hijerarhija, pa su podskupine raspoređivane od općeg, najšireg značenja prema užem, specifičnom. Iza dijela frazema bilježi se i kolokacija. Frazeološke su jedinice popraćene stilskim odrednicama (*высок., книж., прост., грубо-прост., вольг-прост., разг.*), označena su neka područja (*воен., мор.*), pod-

rijetlo frazema (*bibl., publ., folk.*) itd. Navest ću dva primjera natuknica iz *Rječnika frazeoloških sinonima ruskoga jezika*:

НЕКРАСИВЫЙ * Не на что смотреть. О ком–л., чем–л., не отличающемся красотой.

Ни кожи ни рожи у кого. *Прост. ирон.* О некрасивом, худом человеке.

Пугало (чучело) гороховое (огородное); пугало воронье. *Прост.* Об очень некрасивом, безобразном человеке; о нелепо одетом человеке.

Страшный как смерть; страшный как ночь; страшный как мертвец; как привидение; страшен (дурен) как смертный грех; страшнее [атомной] войны. *Ирон.;* **страшнее атомной бомбы.** *Ирон.;* **страшен (уродлив) как ведьма; как баба–яга; как жаба; на всех зверей похож.** *Прост. ирон.* Об очень некрасивом, безобразном человеке.

ПРЕУВЕЛИЧИВАТЬ / ПРЕУВЕЛИЧИТЬ * Делать / сделать из мухи слона. *Неодобр.;* **делать / сделать из горошинки гору.** *Редко неодобр.;* **делать / сделать из капли океан.** *Редко неодобр.* Необоснованно и чрезмерно преувеличивать что–л. **Делать / наделать (сделать) много шуму из ничего.** *Неодобр.* 1. Преувеличенно расхваливать, рекламировать, превозносить что–л. 2. Устраивать шум, выражать большое недовольство или раздражение по пустякам.

Сгущать / сгустить краски. Слишком преувеличивать что–л.

Возводить / возвести в квадрат что. *Нов.* Чрезмерно преувеличивать какую–л. информацию, необоснованно завьппать какие–л. данные, давать завьппенные сведения.

Rječnik frazeoloških sinonima ruskoga jezika vrlo je kvalitetan priručnik koristan za slaviste, osobito za rusiste, koji se bave frazeologijom ili kontrastivnim proučavanjem leksikologije i frazeologije slavenskih jezika.

Željka Fink

A. Menac, D. Sesar, R. Kuchar

Hrvatsko–češko–slovački frazeološki rječnik

ZAGREB, 1998.

Zavod za lingvistiku Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu započeo je 1985. godine s izdavanjem serije *Mali frazeološki rječnici*. Dosad je objavljeno 13 dvojezičnih i trojezičnih frazeoloških rječnika u kojima je uvijek lijeva strana hrvatska, a desna strana nudi frazeološke ekvivalente na sljedećim stranim jezicima: na ruskom i ukrajinskom (A. Menac, R. I. Trostinska, 1985, 1993), poljskom (A. Menac, N. Pintarić, 1986), njemačkom (J. Kljaić, 1988), talijanskom (A. Menac, Z. Vučetić, 1988, 1995), francuskom (A. Menac, K. Blaževac, 1988; K. Blaževac, 1992), slovenskom (A. Menac, J. Rojs, 1992), grčkom (M. Bricko, D. Salopek, 1994), latinskom (D. Novaković, O. Perić, L. Tajčević, V. Vratović, 1994) i novogrčkom (V. Cvjetković, 1994). Godine 1986. izašlo je prvo,

a 1998. drugo, prošireno i dopunjeno izdanje *Hrvatsko-češko-slovačkog frazeološkog rječnika* autorica Antice Menac, Dubravke Sesar i Renate Kuchar (urednica izdanja je Antica Menac). Hrvatsku stranu Rječnika obradila je A. Menac, češku — D. Sesar i R. Kuchar, a slovačku — D. Sesar. To je četrnaesta knjiga u seriji.

Hrvatsko-češko-slovački frazeološki rječnik sadrži 1200 frazema u užem smislu koji su raspoređeni morfološkim principom. To znači da su autorice formirale natuknice prema, uvjetno rečeno, hijerarhiji vrsta riječi. Ukoliko frazem sadrži imenicu, ona određuje natuknicu (frazem *biti na konju* naći ćemo pod natuknicom konj). Ako pak nema imenice u sastavu frazema, ulogu natuknice preuzima pridjev (*prelijevati iz šupljega u prazno* — pod šupalj), glagol (*tjerati svoje (po svomu)* — pod **tjerati**), prilog (*uzduž i poprijeko* — pod **uzduž**), zamjenica (*sve u šesnaest* — pod **sve**) itd. Navest ću dva primjera:

SUDBINA

- pomiriti se/miriti se sa sudbinom
- č. smířit se/smiřovat se s osudem
- s. zmířit' sa/zmierovat' sa s osudom

ŠUPALJ

- prelijevati iz šupljega u prazno
- č. nosit (vozt) dříví do lesa
- č. z pustého v prázdne přelívat
- č. nosit sovy do Athén
- s. vozit' drevo do lesa (hory)
- s. liat' vodu do mora
- s. nosit' sovy do Atén.

Kao što se iz primjera vidi češki i slovački ekvivalenti otisnuti su ispod hrvatskih, a u slučajevima kad u jeziku cilju jednom hrvatskom frazemu odgovara više jedinica, to se tako i navodi.

Autorice nisu bilježile stilsku odrednicu frazema.

U odnosu na prvo izdanje izvršene su neke promjene. Kao prvo, povećan je broj frazema (u prvom je izdanju oko 1000 frazema, a u ovom 1200). Drugo, frazemi su numerirani. Treća se i najvažnija novina sastoji u tome što su iza osnovnoga rječničkog dijela dodani indeksi čeških i slovačkih frazema-ekvivalenta. Osim toga se iza čeških i slovačkih frazema navodi broj pod kojim se navedeni frazem može pronaći u prvom dijelu. Taj dodatak znatno olakšava snalaženje u Rječniku, stoga je važan svim korisnicima. Spomenula bih još jednu razliku u odnosu na prvo izdanje, ona se tiče obrade pojedinih frazema koji promjenom jedne komponente postaju antonimi. Tako su, na primjer, frazemi *gledati <što> kroz crne naočari* i *gledati <što> kroz ružičaste naočari* u prvom izdanju obrađeni u dvije natuknice, a u drugom — u jednoj: *gledati <što> kroz crne [ružičaste] naočale*; isto tako u prvom izdanju su frazemi *plivati (ići) protiv struje* i *plivati (ići) sa strujom* navedeni odvojeno, a u drugom — zajedno: *pli-*

vati (*ići*) protiv struje [sa strujom] itd. Taj je način obrade frazeoloških jedinica nov u hrvatskoj leksikografiji.

Željela bih naglasiti da je *Hrvatsko–češko–slovački frazeološki rječnik* vrijedan doprinos hrvatskoj leksikografiji. Zajedno s prvim izdanjem on predstavlja pionirski rad na tom području jer se prije nije zajedno obrađivala frazeologija tih triju jezika. Osim toga, on je vrlo koristan priručnik za slaviste, a posebno za studente bohemistike, slovakistike, kroatistike, te slavistike.

Željka Fink

Goran Filipi — Barbara Buršić–Giudici

Istriotski lingvistički atlas/Atlante linguistico istrioto

Znanstvena udruga MEDITERAN, Pula, 1998., 722 stranice

1. Poznata komplicirana jezična stratifikacija u Istri i, naročito, sociolingvistički inferiorni položaj dvaju minornih (i geografski dijametralnih) idioma, istriotskoga [mi radije govorimo o istroromanskom] u jugozapadnoj Istri i istrorumunjskoga (sjeverno i južno od Učke), nalažu da se ti idiomi što prije ispituju i zabilježe, jer svakim danom sve više uzmiču pred brojnijim i prestižnijim jezicima, hrvatskim i istrovenetskim odnosno danas standardnim talijanskim. Zato je dobrodošlo djelo dvoje profesora Pedagoškoga fakulteta u Puli, koji nam u ovdje prikazanoj publikaciji pružaju rezultat »prve faze podprojekta *Atlas Linguarum Histriae*«, kao dio glavnog projekta *Atlas Linguarum Histriae et Liburniae* (str. 15). Kako se očekuje, taj će glavni projekt biti završen za petnaestak godina (ib.), a do tada objavljuje se, u suradnji pulske (voditelj G. Filipi) i tršćanske (voditelj F. Crevatin) ekipe, *Istriotski lingvistički atlas* (ILA), nakon kojega bi za godinu–dvije morao uslijediti i *Istrorumunski atlas*, i poseban svezak kazalâ za oba djela.

2. U ILA čitamo najprije predgovor akademika Augusta Kovačeca (hrv. tekst: 7–9 str., tal. verzija: 11–13 str.), koji je i drugi recenzent (prvi je akademik Vojmir Vinja). Na str. 10 donosi se karta ispitanoga područja s kraticama pojedinih točaka (lokalitetâ), na 14. str. stoje kratice i grafički simboli, a na str. 15–18. slijedi Uvod autorâ (takoder u dvije verzije). Za ILA ispitano je 11 točaka u jugozapadnoj Istri, i to 6 istroromanskih (Rovinj, Bale, Vodnjan, Galijana, Fažana, Šišan), te za usporedbu 1 istrovenetska točka (Pula) i 4 hrvatske (Svetvinčenat, Čabrunići, Valtura i Ližnjan). I ispitivača je bilo 11, po jedna osoba za svaku točku, a ispitanika je bilo 100 (i ispitivači i ispitanici navedeni su na prvoj, nepaginiranoj, stranici). Nakon tih uvodnih dijelova slijedi sakupljeni materijal, tj. atlas stricto sensu. Postavljena su ukupno 2334 pitanja, za sva poglavlja osim zadnjega u svih 11 točaka, a u zadnjem, iz jasnih i opravdanih razloga, samo su 4 točke na obali. Materijal je raspoređen ovako (u zagradama brojevi pitanjâ): *Vremenske prilike* (1–15), *Geomorfologija* (52–90), *Običaji i institucije* (91–143), *Tijelo i osjetila* (144–289), *Opažaji i utisci* (290–351), *Vri-*

jeme i kalendar (352–402), *Život, brak i obitelj* (403–551), *Dom i posjed* (552–641), *Odjeća i pribor* (642–696), *Hrana i piće* (697–728), *Životinje* [s potpodjelom] (729–931), *Poljodjelstvo* [takoder s potpodjelom] (932–1717), *Samoniklo bilje* [s potpodjelom] (1718–1883), *Gljive* (1884–1898), *Pomorstvo* [s potpodjelom] (1899–2334).

3. Odgovori na ta 2334 pitanja vrlo su bogat i vrijedan materijal, koji će poslužiti kao osnova za niz lingvističkih studija. Tu se dakako radi prije svega o međusobnim sličnostima i razlikama, koje su toliko raznovrsne, da u to ovdje ne možemo potanje ulaziti, pa ćemo samo upozoriti na vrlo velik broj (više od 80) odgovora koji su potpuno ili gotovo potpuno podudarni na cijelom ispitanom području (npr. br. 58: »kamenolom«: *kava (di pietre)*; br. 998: »kramp, pijuk«: *pikon, pikun*; br. 1667: »špinat«: *spinasi* i var., itd.), što dokazuje homogenost aree a ujedno i opravdanost uključenja istrovenetskih i hrvatskih točaka. Nasuprot navedenim odgovorima stoje slučajevi u kojima se pojedini odgovori znatno razlikuju (samo jedan primjer, nasumce izabran: br. 1657 »neplodna biljka«: u 9 ispitanih točaka dobiveno je čak 8 različitih naziva). Između tih krajnosti nalazimo cio niz gradacija. S obzirom na to da su u zadnjem poglavlju ispitane samo 4 luke, jasno je da su tamo slučajevi potpune podudarnosti češći, pa ih ne treba posebno obrazlagati ni ilustrirati.

4. Nasuprot nedvojbenim i ogromnim pozitivnim stranama projekta ILA ima nekoliko elemenata koji ne mogu izbjeći kritiku ili bar diskusiju, pa valja upozoriti na glavne.

4.1. Za ispitanike, osim godine rođenja (u velikom rasponu, od g. 1908. do g. 1973.) i dakako imena i prezimena (s ev. nadimcima) nema drugih podataka; a ipak bi bilo važno poznavati njihovu školsku spremu, zanimanje, ev. poznavanje drugih jezika, sklonosti, putovanja itd.

4.2. Nema podataka o vremenu/trajanju ispitivanja, a kako nema ni popisa literature, ne nalazimo ni naznake izvorâ po kojima je sastavljen upitnik (kvestionar).

4.3. Razmjerno je velik broj pitanja (nešto manje od 30) na koja odgovorâ uopće nema ili ih ima samo iz 1 ili 2 točke. Autori spominju doduše na 16. stranici da ima praznih mjesta u sektorima flore, poljodjelstva ili zanimanja kojima se više nitko ne bavi, ali držimo da to ipak nije dovoljno objašnjenje. Ima naime praznih mjesta koja se teško mogu tako opravdati: npr., pod br. 1196 »terasasti vinogradi« nema nijednog odgovora, pod br. 2094 »donji dio lantine« [dio jedara] takoder nema ništa; pod br. 1832 »lincura« [encijan] ima samo odgovor iz Fažane (znači li to da je ta biljka poznata samo u Fažani?). U nekim slučajevima nema odgovorâ iz pojedinih točaka za posve sigurno poznate pojmove: tako npr. pod br. 152 »zaušnjaci« nema vodnjanskih i fažanskih oblika; pod br. 358 nema imenâ mjeseci iz Vodnjana, Fažane i Pule (a jasno je da postoje) itd. Pod br. 719 na mjestu hrvatske verzije talijanskoga pitanja »andare in 'sansarele'« stoji da nema leksičkoga ekvivalenta, pa ako je tako (no v. odmah dalje), trebalo bi dati perifrazu, što mora biti moguće. Ovako, tek indirektno, iz rječnika rovinjskoga govora A. i G. Pellizzera (Trst — Rovinj 1992) s. v. *sansarièle* ['zgrušavanje juhe; vrsta jaja'], razabiremo da *zèl in sansarièle*

znači 'zgrušati se, usiriti se', pa je to potpuni hrvatski leksički ekvivalent. Pod br. 1213 »Grožde (vrste)« goleme su razlike u broju naziva za pojedine vrste: u Galižani 13 izraza, u Vodnjanu (cca 4 km dalje) samo 3, a u Puli i Šišanu nijedan! Pod br. 1346 stoji pitanje »Proždrljiva kokoš«, pa se možemo pitati zašto se to svojstvo pita baš za k o k o š (a ne i za koju drugu vrstu) i zašto baš t o svojstvo. Itd. itd. U takvim bi slučajevima ipak trebalo bar nekako objasniti da li se nije stiglo/moglo/htjelo dalje ispitivati, je li ev. stav ispitanikâ bio odbojan, ili se radi o drugim (i kojim) razlozima.

5. Dvije se primjedbe odnose na fonetsku stranu sakupljenoga materijala.

5.1. Poznavatelji rovinjske fonetike znadu koliko problema stvaraju tzv. rovinjski pseudodiftonzi, koji se od prvih istroromanskih tekstova transkribiraju kao *ei*, *ou*, katkada (A. Ive) kao *eⁱ*, *o^u*. Ni sami se Rovinjani ne slažu u pogledu glasovnih vrijednosti, pa jednom kažu da je u tim diftonzima jače istaknut prvi član, drugi put to isto kažu za drugi član, a u najnovije vrijeme (u spomenutom rječniku autorâ Pellizzera iz 1992.) samo se (na 17. str.) konstatira da je te pseudodiftonge teško transkribirati jednim znakom. U današnjem su rovinjskom govoru ti diftonzi praktički monoftongirani u duge vokale visokoga srednjeg stupnja aperture na prednjoj i stražnjoj grani vokalskoga sistema, dakle [e:], [o:]. Autori ILA primijenili su ovdje neuobičajenu transkripciju, tj. simbole ə^w , ə^i , koji ne odgovaraju. Na 14. strani o njima se kaže samo da su to rovinjski pseudodiftonzi, bez ikakva opisa ili tumačenja, pa je to nedovoljno, a može i sugerirati da se ti diftonzi stvarno i izgovaraju kao diftonzi, što nije točno.

5.2. I vodnjanski su silazni diftonzi, kao i rovinjski pseudodiftonzi, ograničeni na naglašeni slog (katkada i na slog pod sekundarnim naglaskom: *préimavira* 'proljeće' i dr.), ali su, za razliku od rovinjskih pseudodiftonga, posve jasni diftonzi, najčešće s otvorenim prvim članom. Izvorni govornici i jezični diletanti osjećaju te diftonge kao jednu od glavnih značajka svojega idioma, pa ih zbog težnje prema hiperkarakterizaciji pišu i u nenaglašenom položaju. Takva grafija potječe iz prve polovice 19. stoljeća, od G. A. Dalla Zonce (1792–1857), autora prvoga vodnjanskog rječnika, koji je pisao npr. *spèireito* [= *spèirito*] 'duh', *preinzèipeio* [= *prinzeipio*] 'princip', *foumadùr* = [fumadùr] 'pušač'. Ista se pojava opaža i u suvremenim vodnjanskim tekstovima u antologiji *Istria Nobilissima*, pa i autori ILA, premda nisu lingvistički diletanti, bilježe vodnjanske oblike kao [naglasci su naši umjesto autorskih okomitih pred tonikom] *spèjrejto* 'duh' (br. 117), *kavejdèjn* 'bradavica (na dojci ili vimenu)', 'vime' (br. 238, 1419, 1441), *towrtiso* 'vitica' (br. 1190) itd.

6. Što se tiče hrvatskoga dijela pitanjâ, upozoravamo da pravilni nominativ za pojam »kći« nije *kéer*, kako stoji čak pet puta (br 508, 513, 518, 523, 531), nego *kći*, kako i stoji pod br. 529. Pod br. 532, 533 i 539 stoji (od imenice *supruga*) posvojni pridjev *supruzin* odn. *supružin*, što nije ovjereno: po S. Babiću (*Tvorba riječi u hrvatskom književnom jeziku*, Zagreb 1986.) pred sufiksom *-in* nema promjene /k g h/ osim /k→č/ u nekim riječima kao *djevojčîn*, *majčîn* (§ 1272), a u § 1259 citira se pridjev *agin*. Usp. i *dugine boje*, *Kugina kuća* i sl. Trebalo bi dakle kazati *suprugin* ili *ženin*, ili posvojnost izraziti genitivom.

7. Napokon, navodimo neke više–manje tehničke i/ili tipografske pogreške (koje će se lako ispraviti u budućim publikacijama).

7.1. Br. 54: po svemu što nam je poznato o vodnjanskom govoru, izraz za pojam »močvara« morao bi glasiti *palowde* (<PALŪDE), ne *palwode*, kako stoji na navedenom mjestu. Moglo bi se i ovdje pomišljati na hiperkarakterizaciju, ali vodnjanski govor u pravilu ne poznaje uzlazne diftonge /ie, uo/.

7.2. Br. 257: među izraze za pojam »lakat« zalutao je kao valturski odgovor glagol *bljuvât*, što ne može biti točno, pa se vjerojatno pojam »lakat« (tal. *gomito*, šišanski *gômijo*) pobrkao s pojmom »povraćati« (tal. *vomitare*; pod br. 286: u Balama *gumitâ*, u Fažani *gomitar*).

7.3. Isto se tako možemo pitati kako se, pod br. 671, tj. za pojam »suknja«, nasuprot refleksu *kotùla* (s malim varijantama) u svih ostalih 10 točaka, u Valturi javlja riječ *stân*. Je li i ovdje nešto pobrkano, krivo uvršteno? Dodajmo da u knjizi R. Starec, *Mondo popolare in Istria*, Trst–Rovinj 1996., u poglavlju o nošnji Hrvatâ (str. 140–163) nismo našli termin *stân* za »suknja«.

7.4. Br. 591 i 592; kako vodnjanski govor, za razliku od rovinjskoga, ne poznaje prijelaz protoničkoga /i/ u /a/, pitamo se kako se baš za vodnjanski daju oblici *pañata* 'lonac' i *pañato* 'lončić', dok u svim drugim govorima gdje ta riječ postoji, čak i u rovinjskom, nalazimo samo oblike s *pi-*. I Dalla Zonca bilježi oblik *peignâta* [= *pignâta*].

7.5. Br. 916: za pojam »stršljen« treba lat. *carbo* ispraviti u *crabro* (usp. REW 2293).

7.6. Br. 996 i 1552: tipični balski velarni nazal, što ga lingvisti obično bilježe kao *ñ* (np. A. Ive i D. Cernecca), pišu tako i autori ILA, ali u ovdje navedenim odgovorima (996: »ograditi jamu kamenjem«: *ânmurâ*; 1552: »magarci njaču«: *ikantâ*) taj velarni nazal ne bi smio stajati, jer je on ograničen na položaj neposredno pred /k g/ i na paroksitone tipa *laña*, *luña* itd. (v. D. Cernecca, *Dizionario del dialetto di Valle d'Istria*, Trst 1986., str. 7–8 i passim, ss. vv.).

7.7. Br. 1379 »gubica, rilo u svinje«: ne zna se na što se odnosi u zagradaama dodani broj 1345 (pod tim brojem stoji pitanje »perad«).

7.8. Br. 1627 »rašeljka«: umjesto latinskoga (znanstvenog) naziva stoji talijansko *Ciliégio canino nano*, koje se odmah zatim ponavlja i na mjestu talijanskoga ekvivalenta.

Sve se te pogreške mogu ispraviti odnosno dopuniti u budućim radovima, a bilo bi dobro da je knjizi već sada priložen popis *errata corrige* (može se uvrstiti u najavljeni posebni svezak kazalâ).

8. Ovdje prikazani *Lingvistički atlas Istre* popunjava veliku prazninu, daje obilan materijal i tako predstavlja vrlo vrijedan znanstveni materijal, pa njegovi autori zaslužuju puno priznanje za uloženi trud i postignuti rezultat. Zato s pouzdanjem očekujemo njihove naredne publikacije.

Pavao Tekavčić

Helmut Nespital

Dictionary of Hindi Verbs, Containing all Simple and Compound Verbs, their Lexical Equivalents in English and Illustrations of their Usage

Lokbharati Prakashan, Allahabad 1997, XXVIII + 1165

Rječnička obrada suvremenoga hindskoga, koji je po broju govornika, po uporabnim domenama te po domašajima komunikacijske mreže najrasprostranjeniji jezik Indijskoga potkontinenta, intenzivno se odvija već puna dva stoljeća. Rezultati te djelatnosti su niz dvojezičnih, najčešće hindsko–engleskih rječnika, osmosveščani jednojezični rječnik i veliki broj terminoloških rječnika. Kvaliteta tih rječnika nije proporcionalna njihovoj broju. Među dvojezičnim rječnicima i danas se jednim od najboljih smatra *A Dictionary of Urdu, Classical Hindī and English* J. T. Plattsa, prvi put objavljen u Londonu 1884. U potpunosti ga nije zamijenio niti rječnik R. S. McGregora *The Oxford Hindi–English Dictionary* prvi put objavljen 1993, koji se oslanja na Plattsa, te na još jedno stoljeće više uporabe hindskoga jezika u literaturi i svakodnevnom životu. Ta dva rječnika, kao i dvosveščani hindsko–ruski rječnik (ur. V. M. Beskrovnyj; Moskva 1972), te spomenuti veliki jednojezični hindski rječnik (*Hindī śabdśāgar*, 1916–1929, drugo, doradeno izdanje 1965–1975), smatraju se najpotpunijim i najboljim, ali zahvaćaju tek jedan manji segment takozvanih hindskih složenih glagola u kojima se prelamaju gramatičke i leksičke kategorije. Ti su glagoli zbog nedovoljne i neodgovarajuće istraženosti bili na neprimjeren, nerijetko i kontradiktoran način prikazivani u gramatikama, a i u najboljim su rječnicima samo djelomično zastupljeni. To se vjerojatno nije ni moglo izbjeći sve do cjelovitog predstavljanja i obrade toga dijela hindskoga glagolskog sustava, čega se prihvatio jedan od vodećih istraživača hindskoga jezika druge polovice 20. stoljeća Helmut Nespital, profesor indijske filologije (suvremeni južnoazijski jezici i književnosti) na *Freie Universität Berlin*. Veoma kompleksnu građu on je predstavio i stručno obradio u obliku rječnika hindskih glagola, popraćenog opsežnim uvodom.

U podnaslovu svoga rječnika Nespital objašnjava da taj obuhvaća sve jednostavne (*simple*) i složene glagole, dok u predgovoru *sve* iz naslova precizira u *gotovo sve* (I). Termin *složeni glagol* iz naslova rječnika u leksikografskoj je obradi Nespital zamijenio terminom *glagolski izraz* (*verbal expression*) što ga je već pedesetih godina za određene glagolske sveze svršenoga vida počeo upotrebljavati V. Porizka, veliki češki stručnjak za hindski pod čijim je mentorstvom H. Nespital početkom šezdesetih izradio svoju doktorsku disertaciju. U naslovu je rječnika autor ipak zadržao termin *složeni glagoli* budući da je taj rasprostranjeniji i da se u svome užem značenju upotrebljava upravo za oznaku onoga tipa glagolskih sklopova koje Nespitalov rječnik obrađuje. Kako se u hindskim gramatikama pod *složenim glagolima* nerijetko obrađuju i modalni

glagoli s njihovim glagolskim dopunama (*jā saknā: moći ići; pīne denā: pustiti (ga) piti*), kao i glagolske tvorbe u kojima se participu ili određenoj glagolskoj imenici dodaju glagoli *rahnā* (prebivati, ostati, biti), *jānā* (ići), *karnā* (činiti) čime se izražava način odvijanja radnje kao kontinuativan, progresivan, frekventativan (jedna vrsta *Aktionsarta*), kao i neke druge tvorbe slične upravo navedenima, Nespital se odlučio u rječniku termin *složeni glagol* zamijeniti terminom *verbal expression* (VE) i time izbjeći moguće zabune. Termin *složeni glagol* nije mu se činio prikladnim ni kada se upotrebljava u užem značenju riječi, jer se u hindskome prvi i drugi glagol u takvim sklopovima ne pišu zajedno, a između njih se mogu javiti i čestice isticanja (VII). Teško je prosuditi koliko je termin *glagolski izraz* sretno rješenje budući da se on u lingvistici upotrebljava u još neodređenijem i širem značenju nego termin *složeni glagol*, a u ponekim se hindskim priručnicima upotrebljava upravo pri opisu nekih od onih glagolskih sklopova koje Nespital u njega ne uključuje. No, Nespital je upotrebu termina *glagolski izraz* jasno ograničio na glagolske sklopove koji se sastoje od prvoga glagola u obliku za apsolutiv i drugoga glagola koji se u tekstu ostvaruje u finitnim oblicima.

Dakle pred nama je rječnik *složenih glagola* ili *glagolskih izraza* koji obrađuje glagolske sklopove *apsolutiv + infinitiv*, odnosno sklopove koji se u gramatikama najčešće neprecizno opisuju kao sklopovi *osnova + modifikator*. Nespital u uvodu upozorava na to da prvi glagol koji najčešće nosi osnovno značenje ne dolazi u osnovi već u onom obliku apsolutiva koji je jednak osnovi; to dokazuje između ostaloga primjerom iz guderatskoga u kojemu se neprošireni oblik za apsolutiv (u guderatskom on nije jednak osnovi glagola) javlja u istim glagolskim sklopovima. To je potpuno točno, no u većini se gramatika i kod autora koji poznaju povijesni razvoj hindskoga, on navodi kao osnova glagola (npr. R. S. McGregor, *Outline of Hindi Grammar*, Oxford 1972; M. C. Shapiro, *A Primer of Modern Standard Hindi*, Delhi 1989). Naime, glagolski sklopovi (*složeni glagoli, glagolski izrazi*) istoga osnovnog glagola (dolazi u nepromjenjivom apsolutivnom obliku jednakom osnovi) i istoga drugog glagola, »modifikatora« (izražava lice, broj, vrijeme, način) koji su osnovni predmet ne samo leksikografske obrade već istovremeno i veoma iscrpnoga znanstvenog istraživanja H. Nespitala, javljaju se redovito u svom osnovnom funkcionalnom liku (drugi glagol mijenja prvomu glagolski vid, to jest prevodi ga iz glagola nesvršenoga u glagol svršenoga vida, najčešće uz određene semantičke varijacije), ali nerijetko i kao glagolski sklopovi u kojima prvi glagol zadržava svoje temeljno značenje izraženo apsolutivom, dok drugi glagol isto tako stoji u svom punom samostalnom značenju. Da bi se ta dva slučaja razdvojila, vjerojatno je u većini gramatika prvi slučaj u kojemu drugi glagol samo prevodi prvi u onaj svršenoga vida (nerijetko unoseći kao što je navedeno određeni semantički pomak, ne uvijek izravno vezan uz svoje osnovno značenje), tvorbeno opisan kao spoj osnove i modifikatora.

Tako npr. *marnā* znači *umirati*, a *mar jānā* znači *umrijeti*; *khānā* znači *jesti*, a *khā jānā* znači *pojesti*, ali i *pojevši otići*. Ovisno o kontekstu, rečenicu:

vah khānā khā gayā hai,
 prevest ćemo
Pojeo je (obrok).
 ili
Nakon što je pojeo (pojevši), otišao je.

Nespital se ne slaže ni s nazivom *modifikator* za drugi glagol; smatra da drugi glagol niti modificira, niti eksplicira, niti intenzivira leksičko značenje prvoga glagola (VIII). Takav način kvalificiranja drugoga glagola doista je vrlo neodređen i nije sasvim adekvatan. Uz slučajeve u kojima on osnovni glagol u obliku apsolutiva prevodi u glagol svršenoga vida, dakle on mu mijenja a ne modificira vid, drugi glagol unosi u značenje prvoga i određene leksičko–semantičke osobine, pa odatle i ranija tumačenja da je on modifikator ili eksplikativ. Postoje i slučajevi u kojima drugi glagol s prvim čini jednu novu semantičko–leksičku jedinicu, kao i prije spomenuti slučajevi u kojima drugi glagol zadržava svoje samostalno značenje, no ti su rjeđi.

Slučajevi u kojima se hindski *glagolski izrazi* uz navedeno perfektivno značenje javljaju i kao nositelji novoga značenja, nisu rijetki. Uporabno najučestaliji među njima nalaze se u svim boljim rječnicima, ali jedan cijeli niz takvih semantičko–leksičkih jedinica nije nigdje obraden. Nespital ih je u potpunosti obuhvatio svojim rječnikom. Isto je tako u potpunosti, dakako koliko mu je njegov znalački probran korpus tu potpunost omogućio, obradio niz specifičnih značenja složenih glagola koja se javljaju uz određene imenske sintagme. Prvi put su hindski *glagolski izrazi (složeni glagoli)* obradeni u gotovo svim svojim ovjerenim postavama, i do u tančine su opisane i sve složene nijanse značenja koje se njima izražavaju, a u prijevodima redovito gube zbog nemogućnosti jezika na koji se prevodi da ih bez nezgrapnih i neadekvatnih proširenja uključi u svoje izražajne mogućnosti. To ogromno područje hindske leksikografije koje zadire i u gramatičke kategorije, do sada nedostatno i neadekvatno obradeno, Nespitalovim je rječnikom prvi put potpuno prikazano sredenim i leksikografski obradenim korpusom koji je jednim dijelom podvrgnut i znanstvenoj analizi. Svojim radom na ovom rječniku Nespital je konačno odgovorio na pitanje koji hindski glagoli prevode glagole nesvršenoga vida u one svršenoga; do sada se obično navodilo njih petnaestak najveće učestalosti pojavljivanja, a sada znamo da se u toj funkciji javlja 47 glagola među kojima se nalazi njih 5 koji su i sami »složeni glagoli« (XVII).

Tih 47 glagola ne može prevoditi svaki hindski glagol nesvršenoga vida u onaj svršenoga; rječnik pruža konačno toliko željeni uvid koji se glagoli javljaju uz koje osnovne i u kojem sintagmatskom okružju, kada je njihova pojava njime uvjetovana. Dakle, rječnik otvara mogućnost daljnjih istraživanja i eventualnoga rješenja pitanja koji su kriteriji koji određuju da se određeni »modifikator« javlja uz jedne a ne uz druge osnovne glagole. Hoće li se to pitanje ikada moći sustavno riješiti, ne da se nazreti iz letimičnoga prebiranja po rječniku, ali svakako možemo očekivati da će se uspostaviti barem neke opće naznake s kojim se tipom glagola koji modifikatori u kojem kontekstu mogu javiti. Tu treba očekivati dosta iznimaka; npr. jedan od najučestalijih modifikatora *jānā*

javlja se u toj funkciji uz glagole kazivanja *kahnā* i *bolnā*, ali ne uz glagol *batānā*, a sva tri znače *govoriti*, *kazivati*, s time da je kod *batānā* naglašenije da se nešto priopćava nekome. Istraživanja zbog čega se *jānā* uz dva glagola kazivanja javlja kao modifikator, a uz treći ne, vjerojatno će otkriti tanahne razlikovne nijanse među njima.

U opsežnu uvodu (V–XVIII) Nespital je napisao malu studiju o *glagolskim izrazima*. Nakon što je pomno razgraničio predmet obrade rječnika, uputio se u analizu *glagolskih izraza* razmatrajući međusobni odnos prvog i drugog glagola u njima, zatim je uspostavio tipske odnose među njima i pokušao odgovoriti na pitanje koliko i koji *glagolski izrazi* postoje u suvremenom hindskom. Najveći dio te studije posvećen je prvom kompleksu pitanja u kojem se poglavito razmatraju odnosi prvoga i drugoga glagola kada drugi glagol prevodi prvi iz nesvršenoga vida u svršeni. Kako u hindskome u taj odnos ne može stupiti svaki od 47 drugih glagola sa svakim od prvih glagola, i kako se uz promjenu vida prvoga glagola u tom slučaju događaju i određene semantičke varijacije, taj je sklop pitanja vrlo složen. Većina istraživača u čijim materinjim jezicima ne postoji kategorija vida, nije ju ni uočila; samo su rijetki, i to tek u nekim slučajevima, primijetili pojavu izražavanja svršenosti radnje, ali ne kao sustavnu pojavu određenog tipa glagolskih sklopova, i dakako ne kao gramatičku kategoriju. Za to postoji i razlog. Naime, u hindskome postoji i kategorija gotovosti koja se obično tumači kao svršenost. Zbog toga je Nespital posvetio dosta prostora objašnjenju kategorije *svršenost* : *nesvršenost* te eksplikaciji njene pojave u novoindijskim jezicima, indoarijskim i dravidskim, upozoravajući da je ona podudarna s glagolskim vidom u slavenskim jezicima.

Nakon što je utvrdio da je u *glagolskim izrazima* prvi glagol nositelj značenja, Nespital se pozabavio pitanjem da li je drugi glagol u takvim sklopovima u hindskome, kao i u drugim novoindoarijskim i dravidskim jezicima, semantički prazan. Podrobnom analizom temeljenom na višegodišnjem istraživanju tog pitanja, utvrdio je da i u slučajevima kada se prvi glagol kao samostalan leksem i *glagolski izraz* u kojem se on javlja kao prvi član prevode jednim te istim leksemom na npr. engleski, kao što je to slučaj s *marnā*: *to die*, i *mar jānnā*: *to die*, drugi glagol *jānā* (ići) nije semantički prazan, već onim dijelom svoga semantičkoga polja kojim označava odlaženje do određene točke ulazi u onaj dio semantičkoga polja glagola *marnā* (umirati) u kojem se izražava dozezanje određene točke jednog stanja, u ovom slučaju kraja života. S obzirom na to da postoji, koji put ne odmah na prvi pogled prepoznatljiv, semantički odnos između osnovnoga glagola i drugoga u glagolskim sklopovima svršenoga vida, Nespital ih punim imenom naziva *koreliranim svršenim glagolskim izrazima* i u svim natuknicama tu odrednicu ispisuje u neskraćenom obliku. Mogli bismo reći da je u *koreliranim svršenim glagolskim izrazima* odabir drugoga glagola motiviran preklapanjima pojedinih sastojnica njegova semantičkoga polja s određenim sastojnicama semantičkoga polja prvoga glagola koji ovom tipu *glagolskih izraza* uvijek daje njegovo temeljno značenje. Budući da većina glagola ima više značenja i budući da semantičko polje svakog od tih značenja ima više sastojnica, razumljivo je da se u hindskome u *glagolskim izrazima* ne mo-

že svaki od 47 utvrđenih drugih glagola javiti uz svaki prvi glagol, kao i da se uz isti prvi glagol javlja više drugih glagola. S obzirom na to da pojedine sastojnice semantičkoga polja drugoga glagola koreliraju s određenim sastojnicama semantičkoga polja prvoga glagola, a tih je sastojnica i kod prvoga i kod drugoga glagola više, glagolski sklop s istim prvim i istim drugim glagolom može imati više semantičko–leksemskih određenja. Nespitalov rječnik bilježi sve njih pojedinačno kao podnatuknice u dvojezičnoj obradi i zatim navodi kao primjere njihove uporabe rečenice citirane iz korpusa tekstova ili govorne prakse mjero-davnih govornika, također uvijek imenovanih. Uz neke se prve glagole javlja i desetak drugih glagola, a neke njihove realizacije Nespital obrađuje i u više od deset podnatuknica. Tako se npr. uz glagol *kholnā* (otvarati) kao prvi član *koreliranog svršenog glagolskog izraza* javlja 13 glagola kao drugih; to su *ānā* — dolaziti, *calnā* — kretati se, *cuknā* — biti završen, *chorṇā* — ostavljati, *jānā* — ići, *ḍālnā* — stavljati dolje, *denā* — davati, *baithnā* — sjediti, *rakhnā* — stavljati, *lānā* — donositi, *le calnā* — odnositi, *le jānā* — odnositi, *lenā* — uzimati. Samo letimičan pogled na raznolikost grubo zacrtanih semantičkih polja navedenih 13 »modifikatora« dovoljan je da se sagleda kompleksnost mogućih semantičkih nijansi koje drugi glagol unosi u osnovno značenje prvoga. Pri tome postoje i određene popratne okolnosti koje drugi glagol daje nagovijestiti; njih i semantičke potankosti koje unosi drugi glagol Nespital podrobno obrađuje u samom rječniku u odjeljku II. A. U njemu je svaki od 47 glagola što se javljaju kao drugi glagol u *koreliranom svršenom glagolskom izrazu* podrobno obrađen u toj svojoj funkciji. Taj segment nadilazi uobičajenu leksičku obradu grade; tu Nespital zapravo ukratko iznosi rezultate svojih istraživanja, to jest sažeto opisuje koje sve dodatne informacije drugi glagol unosi u značenje prvoga bilo da podcrtava određene sastojnice njegova semantičkog polja, bilo da implicira neke informacije o popratnim okolnostima u kojima se odvija radnja i upućuje da su one normalne, iznenadne, namjerne itd. Taj rječnički odjeljak koji po svome sadržaju prije pristaje u dobru gramatiku nego u rječnik, dragocjen je ne samo zbog toga što ni jedna hindska gramatika to pitanje uglavnom ne obrađuje, a ako ga se i dotiče, to čini parcijalno, već i zbog lakšeg praćenja pojedinih leksičkih podnatuknica i primjera njihove uporabe. Obrada funkcije drugog člana vrlo je sažeta, ali temeljita; ona je npr. uz glagol *denā* — davati, jedan od vrlo učestalih »modifikatora« u *koreliranim svršenim glagolskim izrazima*, obrađena u 11 potanko razrađenih točaka koje s popratnim primjerima zauzimaju više od tri velika stupca rječnika.

U uvodnoj studiji Nespital razmatra i odnos *svršenih koreliranih glagolskih izraza* i glagolskih vremena upozoravajući da se oni ne mogu javljati u hindskim trajnim vremenima tipa engleskoga *he is (was, will be) writing*. Podrobno objašnjava zbog čega kao dopuna glagola *lagnā* (*počinjati*), ali i njemu koreliranog svršenog glagolskog izraza *lag jānā* (*započeti*), može stajati samo hindski jednostavni glagol, dakle glagol nesvršenoga vida. Zatim analizira razlike upotrebe glagola nesvršenoga vida i njemu koreliranoga glagola svršenoga vida u hindskim gotovim i negotovim vremenima, te u imperativu; pokazuje da postoje slučajevi kada se može javiti samo jedan od njih, ali i oni kada se u istom

izričaju mogu javiti oba. Nekoliko njih u različitim vremenima, načinima, nezavisnim i zavisnim rečenicama pomno eksplicira, rasvjetljavajući neka od veoma složenih pitanja hindskoga glagolskog sustava. Najjednostavniji primjer iz toga kompleksa je rečenica *Zašto ne izbaciš svoga nepoštenog slugu?* Ona se u hindskom javlja i s glagolom nesvršenoga vida i s njegovim parnjakom svršenoga vida: *tum apne beīmān naukar ko kyō nahīn **nikālte** — tum apne beīmān naukar ko **nikāl** kyō nahīn **dete***. Nespital tumači da se u ovakvim slučajevima kod upotrebe glagolskoga izraza svršenoga vida ne pita samo za razlog zbog kojega se nešto ne čini, već se zapravo predlaže, sugerira, savjetuje da se to izvrši, pa bi gore navedenu rečenicu s *koreliranim svršenim glagolskim izrazom* trebalo prevesti *Zašto onda ne izbaciš svoga nepoštenog slugu?*

Manji dio posljednje petine uvodne rasprave autor je rječnika posvetio klasifikaciji *glagolskih izraza*. Utvrdio je da uz glagolske izraze koreliranog perfektivnog tipa koje u rječniku navodi pod I. A. postoji i drugi tip, brojčano mnogo manje zastupljen. Taj drugi tip, u rječniku naveden pod oznakom I. B, ne izražava svršeni vid, i u njemu osnovno značenje glagolskoga izraza nije određeno isključivo njegovim prvim članom. Nespital taj tip označava kao *neperfektivni nekorelirani glagolski izraz*, ili pak kao *odvojeni (isolated) glagolski izraz*. Unutar tipa I. B. grubo su zacrtane četiri podskupine s obzirom na međusobne odnose dvaju glagola; prvu podskupinu čine *glagolski izrazi* u kojima »oba glagola zadržavaju svoju leksičku autonomiju, ali izražavaju jednu kompleksnu radnju što se sastoji od dvije uzastopne radnje koje, moglo bi se reći, utječu jedna u drugu« (XVI). Primjer je za tu podskupinu *glagolski izraz **utār phenknā*** kada znači *skinuti* (npr. *košulju*) i *baciti (je) dolje*. U drugu su podskupinu svrstani *glagolski izrazi* u kojima oba člana jednako doprinose novom kompleksnom značenju kao što je to npr. slučaj s glagolskim izrazom *le ānā — donijeti (uzevši doći)*. Treća podskupina obuhvaća *glagolske izraze* u kojima se novo značenje u kojemu sudjeluju oba člana javlja u metaforičnoj upotrebi kao što je to npr. slučaj s glagolskim izrazom *le urnā* kada znači *zaigrati neku igru (lenā znači uzeti, a urnā znači letjeti)*. U četvrtu je podskupinu Nespital razvrstao one *glagolske izraze* u kojima drugi član semantički dominira nad prvim navodeći kao primjer glagolski izraz *de mārṇā* kada znači *zavlatati (nešto na nekoga)* (*denā* znači *dati*, *mārṇā* znači *udariti*). Taj drugi tip *glagolskih izraza* u kojem se tek manji broj jednostavnih glagola javlja kao prvi član, Nespital u uvodu podrobnije ne analizira, ali uz navedenu klasifikaciju u podskupine, još spominje da se u *odvojenim glagolskim izrazima* kao drugi član javlja većina od 47 glagola koji su utvrđeni kao mogući drugi članovi u *perfektivnim koreliranim glagolskim izrazima*, te još neki koji se u njima ne javljaju, a od kojih Nespital navodi 11 onih s najvećom učestalosti pojavljivanja.

Uvod rječnika završava obradom primjera *glagolskoga izraza* koji se javlja i kao *perfektivni korelirani* i kao *odvojeni*, ovisno o svakom pojedinom izričaju. Tako npr. glagolski izraz *utār phenknā* u jednim će izričajima značiti *skinuti brzo* ili *naglo*, a u drugima *skinuti* i *baciti*.

U rječniku se pod natuknicom svakoga osnovnog glagola koji se javlja kao prvi član *glagolskoga izraza*, a to je letimično uspoređeno više od 90% svih

hindskih glagola, najprije pod I. A. navode sve njegove semantički različito iznijansirane realizacije kao prvoga člana *perfektivnoga koreliranog glagolskog izraza* zabilježene u odabranom korpusu. Njih ima obično desetak, ali nisu rijetki slučajevi kada ih je i više od pedeset; za *kar* (od *karnā* — *činiti*) zabilježene su npr. 84 takve realizacije; svaka od njih je dvostupčano obrađena s leksičkom obradom na engleskom s jedne strane i hindskom realizacijom s druge strane. Zatim se za svaku od tih navodi po jedan primjer upotrebe; gdje god je to bilo moguće rečenicu s *perfektivnim koreliranim izrazom* prati rečenica u kojoj je prvi član tog izraza u njegovu neperfektivnom vidu.

Stupac I. B. donosi *neperfektivne nekorelirane (odvojene) glagolske izraze* s osnovnim glagolom iz natuknice kao prvim članom, jasno kada takvi slučajevi postoje. Svaki je od njih također obrađen dvostupčano, s numeriranom hindskom stranom i engleskom leksičkom obradom, koje slijedi po jedna rečenica kao ilustracija *uporabe*. Kao što je već rečeno takvih je *glagolskih izraza* neusporedivo manje od onih perfektivnih i prvi se glagol obično javlja u svezi s tek po dva–tri druga glagola. No, postoje i slučajevi kao što je to npr. *ā* (*ānā* — *doći*), koji se u *neperfektivnim nekoreliranim (odvojenim) glagolskim izrazima* javlja s 46 različitih drugih glagola, od kojih se dva javljaju i u svoja dva različita osnovna značenja, pa je glagol *ānā* kao prvi član *odvojenog glagolskog izraza* ilustriran s 48 rečenica. Treba upozoriti da rječnik u ovaj stupac ne svrstava *neperfektivne nekorelirane glagolske izraze* iz podskupine dva koja obuhvaća slučajeve pojave novoga kompleksnoga značenja. Tako npr. rječnik glagolske izraze *le ānā* — *donositi*, *le jānā* — *odnositi* ne bilježi pod natuknicom *lenā*, već ih donosi kao zasebne natuknice.

Stupac II. A. javlja se samo u 47 natuknica. On je, naime, rezerviran za glagole koji se javljaju kao drugi u *perfektivnim koreliranim glagolskim izrazima*, a tih je na Nespitalovu mjerodavnom korpusu utvrđeno 47. Taj stupac nije kao ostali; on je, kao što je već prije navedeno, eksplikatornog karaktera. U njemu se sažimlju osnovne semantičke sastojnice drugoga glagola s kojima taj korelira u semantičkom polju prvoga i navode se popratne okolnosti izvođenja radnje, implicirane takvim glagolskim izričajem; te su osobine opisane grupirano navedene pod onoliko skupina koliko ih je autor za pojedini drugi glagol utvrdio. U slučaju glagola *ānā* — *doći* nalazimo ih opisane u četiri skupine, a u slučaju glagola *jānā* — *otići* one su mnogo raznolikije i opisane su u sedamnaest skupina. I u ovome stupcu svaku skupinu prati primjer upotrebe.

Zadnji stupac natuknice, II. B. javlja se samo u onim slučajevima u kojima se glagol iz natuknice javlja i kao drugi član u *neperfektivnim nekoreliranim (odvojenim) glagolskim izrazima*. Takvih je glagola brojčano nešto više od 47, koliko ih se javlja kao drugi član u *perfektivnim koreliranim glagolskim izrazima*. Kao što je već rečeno, većina od tih 47 glagola javlja se kao drugi član i u *neperfektivnim nekoreliranim glagolskim izrazima*, ali uz njih se u toj funkciji javljaju još i neki drugi glagoli.

Leksička obrada glagola u Nespitalovu rječniku, u svakom pojedinačnom slučaju u svaka od četiri gore navedena stupca obuhvaća kao ilustraciju i rečenicu pronađenu u znalacki odabranom korpusu tekstova iz suvremene hind-

ske književnosti i periodike te govorne prakse 14 kompetentnih izvornih govornika, uglavnom sveučilišnih nastavnika. Takva leksikografska obrada, uz ponudene analize nekih od veoma složenih pitanja hindskoga glagolskog sustava i sažeto iznesene rezultate istraživanja, jasno upućuje na to da je Nespitalov rječnik hindskih jednostavnih i složenih glagola više nego samo rječnik i da nakon njegova izlaska iz tiska niti jedan, bilo jednojezični bilo dvojezični hindski rječnik, ne bi smio izgledati kao do sada. Hindska leksikologija, ali ne samo ona, dobila je prijeko potreban priručnik za obradu glagola, koji će u sastavljanju novih općih rječnika biti nezamjenjiva pomoć, ali koji ti novi rječnici nikada neće moći u potpunosti zamijeniti. Nespitalov je rječnik istovremeno i veliki znanstveni prinos proučavanju hindskih složenih glagola te snažan poticaj za daljnji rad na tom području.

Zdravka Matišić